

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ дин.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ДВА КОВЧЕГА.

— По Ј. Кернеру. —

М гробници дворске цркве
Два мртваца, два ковчега
Ту је стари краљ сахрањен
И певач му поред њега.

Краља, којег дично име
Широм сила, сјај казива.
Сад под круном и са мачем
У десници гроб покрива.

Ту је песник... певао је
И у рату и у миру,

Па и сада у рукама
Обљубљену држи лиру...

Непријатељ као пашка
Упао је у државу.
Не миче се краљ — да брани,
Да очува стару славу.

А лирине танке струне
И сад песме извијају,
Јер ветрићи кроз њих с гора
Без престанка харлијају.

Ис. М. Поповић.

ИНТЕРНАЦИЈОНАЛНИ ЖЕНСКИ КОНГРЕС У ПАРИЗУ.

Из правдољубља и поштовања, као што се у програму исказује, приредила је француска влада за време своје светске изложбе у Паризу међу другим конгресима и интернационални конгрес женскиња.

На челу одбора за приређење овог конгреса стајао је славни књижевник и политичар Јулије Симон сенатор, члан француске академије наука и политике, коме је поверено да руководи рад конгреса. Осим њега заступају две госпође места подпредседничка, две госпође и градоначелник Берделај водиће записнике конгреске. У одбору седело је 16 госпођа и госпођица и 7 других одличних мушких особа, све самих научењака.

По утврђеном програму делио се конгрес на 4 секције (оделења); I. на филантропско-морални, II. на педагошки, III. на научно-вештачки и IV. на правнички.

Немачка знатна списатељска, власница и

уредница немач. листа „Deutsche Hausfrauen-zeitung“ што излази већ 16 год. у Берлину, била је изаслата на овај конгрес од берлинске женске задруге „за народну кујну“, те пише сад у своме листу извештаје о раду тог знаменитог женског конгреса, из кога ћемо ми изнети нашим читаоцима оно, што је најважније, да и они виде, колико су женскиње напреднијих и образованијих народа измакле умно и како цвет интелигенције француске суди о женском положају у друштву, о потреби женског образовања, о задатку њиховом на пољу наука и вештине и о правном положају у држави.

Конгрес се отворио 12. јула 1889. г. п. вов. кал. и трајао је недељу дана. Расправне седнице држане су сваки дан пре и после подне.

У извештају свом наводи ова госпођа од прилике ово:

Од свију многобројних конгреса, који

су приређени у Паризу уз изложбу месеца јуна и јула о. г. прошао је најповољније и праћен је с највећим интересом интернационални женски конгрес. коме сам и ја присуствовала. Прошли су осам дана најнапрезнијег рада, али и најлепше успомене за мене. Седнице су држане сваки дан двапут, пре подне од 9—12 и после подне од 3—6 сати у великој дворани „Mairie de la Place Saint Suplice“, која је првог дана, 12 јула при отварању конгреса препуна, а после знатно посећена била. Дворана је искићена заставама. Данско женско друштво „Мир“ послало је за ову прилику дивно извезену белу заставу. Сенатор г. Јулије Симон отворио је скуп беседом, која је посведочила велики беседнички дар тога славног књижевника. Он је поздравио стране и нагласио, да су најважнија питања овога конгреса она која се односе на човекољубље и морал и она што додирују васпитање и правни одношај женскиња. То су научна разматрања која су занимала учене људе свију времена и која ће увек задавати труда мислећим главама. Од женскиње као жене, матере и васпитачице тражи се, да она практично врши своје дужности, а овамо јој се не пружају спреме за то. Ко је позванији од матере, да дете упути у првом мишљењу и говору, да детету усади прву моралну клицу; које пре позван, да дечије срце спреми за љубав к ближњему, него мати, ко пре и боље од ње може улити детету прву послушност и одредити прве законе? Па ипак су сва законодавства свију земаља тако несправедљива према женским! по ми се надамо, да жеље и резолуције (закључци) ових наших састанака и сећање онога, што су женскиње досад урадиле, пеће остати неслушане тамо, где се стварају закони. Говорник се радује, што председава овом женском скупу; ова почаст подсећа га на све оно, што су женскиње Парискиње за време ових жалосних дана рата и комуне претрпиле и на оно, што су жртвовале. После одушевљене пропратнице, којим је овај говор примљен, прочита потпредседница гђа Богелот дневни ред за овај скуп. Свагда пре подне имају се за свих осам дана претресати само питања о моралу, човекољубљу

(филантропизму) васпитању и законодавству; а после подне даваће се извештаји. — За овим држала је перовоткиња конгреса гђа од Морсије сјајан говор о задатку женскиње у данашње доба, који је праћен најбурнијим одобравањем. Гђа од Морсије је жена необичне лепоте, импозантне спољашњости, која поред тога има говорнички таленат, да би могао на част служити ма ком парламентарном члану; она говори и по теорији лепо а и запошљиво и живо.

Као завршетак првог састанка саслушани су поздрави разних изасланика и изасланица и било је поздрава од Талијанкиња, од северо-америчких здружених држава, из Атине, из Брисла, из Штокхолма, из Пољске, из Аустрије, из Енглеске и Данске. На конгресу је било осим 300 францускиња, још 30 изасланица из Енглеске, 3 из Шкотске, 1 из Ирланда, 1 из Исланда, 2 из Индије, 15 из Америке, 6 из Белгије, 3 из Холандије, 3 из Шведске, 3 из Данске, 14 из Швајцарске, 6 из Аустрије, 14 из Италије, 2 из Грчке, 2 из Бразилије, 1 из Шпаније, 3 из Немачке, 1 из Финске и 5 из Русије.

У почаст учесника и учесница овог конгреса приређено је првога вечера у павиљону „Флора“ једно прекрасно забавно вече. Дивно здање беше одвећ лепо осветљено, а по дворани ходаше господа и даме разних народности те се сладише понудама и на изменце држаше говоре.

Другога дана одпчета је седница у 9 сати пре подне а председавао је г. Фредерић Паси. Гђа од Морсије саопштила је два брзојава; један одеских госпођа, један од гђе Клевек као поздрав из Нидерландије (Холандије) једно писмо гђице Марије Сандоз из Лаусане и по том је дебатовано и говорено о интересантним предметима, које ћу ја овде у кратко напоменути. Гђа Лелва Локвод адвокат из Вашингтона и гђа Стопес из Лондона, изасланица шкотских задруга, говорише у име изасланица својих за реформу морала; гђа Кергомард врховна надзорница материнских школа (малодечијих завода) у Паризу, чланица државног савета за јавну наставу, говорила је о девојачким школама; даље говораше гђа Михел доктор ме-

децине из Лондона, гђица Нихолс доктор медицине и председница задруга умерености из здружених американских држава Мис Манган изасланица енглеских задруга за мир, гђица Сара Монод и Мис Беард изасланице енглеских друштава за надзор морала, а тако и г. Хиполит Дестреми, Фридрих Паси. Резултат ове седнице била је ова резолуција: *„Женскиње свију овде заступљених земаља прошесују против раша. Женскиња има да врши цивилизашорски задатак у стварању мира и љубави између народности и вероисповести“*.

После подне је председавао г. Леон Донат. Гђин Берделај држао је предавање о положају женскиње према цивилном закону, које је великим допадањем пропраћено. После овога предавања настави се жив разговор. Гђа де Ферер тражи политично право гласања и за женскиње, док је г. предавач противно томе доказивао, говорећи, ако ће конгрес сувише много тражити од законодавних тела, бојати се, да неће ништа постићи. У овој дебати учествоваше и г.г. Леон Донат председник, Леон Жиранд и др. — Резултат ове дискусије изложен је у овим жељама као резолуцијама: *1. грађански закони и права ваља да су једна за мушке као и за женске; 2. жена удаша да може слободно располагати са својим имањем, и још са једном шреќином мужевљевог имања и прихода рад домазлука и децијег васпитања и ако би муж био неморалан или би ускраћивао жени средства за то, да има решити такав спор један примирителан суд.*

Оно време, што је овога дана још било на расположење, употребљено је за неке извештаје; тако је гђа Богелот поднела извештај, о задрузи женској, која има да се брине за бољитак оних женскиња што изађу из затвора (званог св. Лазар). Гђица Сара Монод из Швајцарске известила је о задрузи „Les amies de la jeune fille,“ која има веза скоро са свима европским земљама и која се брине за заштиту девојака васпитачица, што се у страним земљама налазе. Гђа Лина Моргенштерновица поднела је извештај о народним кујнама, о домаћичким задругама и о задругама женским за бесплатно васпитање и спремање за до-

мазлук оних девојчица, које доврше школу.

14. јула није било седнице, јер је тога дана била стогодишња успомена и слава француске револуције; а 15. јула била је врло занимљива седница под председништвом г. Берделаја. Г. Магне држао је предавање о деоби мушке и женске деце у школи и у друштву. Значајно је, да је баш мушки члан знао тако исцрпљиво образложити то питање. Он рече од прилике: Већ од ране младости претпоставља се дечак девојчици у породици и тим се од детињства укорењује у дечаку тиранство у породици. У школи се деле женска деца од мушке, па се тиме утврђују у њима разни погледи на науку и живот, разне наклоности и радости, уче се разним дужностима па и раду. Тако добијају дечаци и девојчице разне идеје и разне схваћање. У слободним часовима се одељују, па и кад дорасту до младићског и девојачког доба, и епуштају се ни на дому ни у друштву, да слободно могу једно с другим општити. Догодили се, да се младић на каквој јавној забави приближи којој девојци, одмах се ту подмећу ови и они мотиви, а бавили се дуже мало с девојком, е ту крпични погледи не скидају се с њих. А прислушкујте ли разговор младих људи, често ћете тек чути празан разговор, јер се обоје боје, да изговоре идеју, коју садруг и садругарица не схваћају и не разумеју. У земљама, где се дечаци и девојчице не деле ни по школама ни у друштву, где се без зазора друже, одају мушки много више поштовања женској, а женска опет већи морални уплив има на мушког, него у земљама, где то није случај, тамо је човек упућен на друштво певаљалих женскиња. — Ми живимо у опште (говорник мисли Француску) врло мало у друштву са женскињама, па тако их и не разумемо, не умемо да их оценимо ни њихове способности да познамо. Па шта ће да се чини? Да се дечаци и девојчице заједнички уче по школама, да се у слободним часовима друже под надзором матера, да се оживљује друштвени породични живот, да се у наукама и вештинама једнаке сврхе и једнака средства постављају за постиза-

вање цели. Богатије жене ваља да узму за цел живота, да у својим домовима стварају добар друштвени одношај како да се млади људи уздржавају од кафанског живота и рђавог друштва. Прилике, за играње само, нису такове, који душу и срце задовољити могу.

Ако женскиње као супруге и матере саме покрену иницијативу за то, наћи ће оне и мужева и очева, који ће њихова права заступати и у парламенту. Деоба полова у школи и на дому има врло рђав уплив на морал.

Кад је говорник престао и кад се утишала бујипа од усклика и поздрава отвори се жива дебата о том предмету. Гђа Астон Дилке настави доказивати, да кћери Енглеске уживају веће слободе од многих других држављанака, да додир њихов с момцима није отештан, па зато није отуда никад било немилих последица. У расправи овог предмета учествоваше г. г. Каргомард, Шелига Леви, гђице: Елен Фриз, Али Триг, гђе: де Ферере, Лина Моргенштерн, бароница де Паже, Аранев и гђица Каспарова, а последица ове дебате била је ова резолуција: „У иштерелу морала, а поводом шим што пошичу основане шужбе због деобе полова у школи и у друштву, изјављује конгрес у прилог општој настави, да се полови спојено уче за сво време и на свима заводима.“

За тим је гђа Дабе поднела извештај о васпитању и настави глувонемих, а г. Артур Рафаловић говорио је о побољшању завода за сиротињу, позивајући се на лондонски завод Октавије Хил, који тако знатна уплива има на здравље, морал и радну снагу сиротиње, те масе народне.

Гђица Леви и гђа Бароница де Паже читаше опширне своје извештаје о задругама за заштиту животиња, те је тим поводом конгрес донео ове резолуције: „Пошто је конгрес сазнао цел и задатак од женскиња подигнутих задруга за заштитиу живошине, изјављује се прошив мучења живо-

шине, особито, прошив убијања голубова и ласша рад кедфа, да се од ових шмица носе пера као накит за шешуре, са чега хиљадама ових живошинеца падају на жршву.“

После подне овога дана председавао је г. Гаријел. Гђа Лаурант, једна од најславнијих драмских вештакиња, поштовања достојна и лепа, ма да је у година жена, симпатична појава, блага погледа проседе косе, говораше о заводу за сирочад вештака, који је она основала. Гђа Мохо поднела је извештај о заједници женских задруга у Француској; гђа Сигфрид о задруги за потпору девојака, које се одају трговини и промету, гђа де Верње читала је извештај свој о раду католичких госпођа у Француској, гђица де Бојен приоведаше са дирљивим изразима постанак и напредак њеног рада о дому за раденике.

После ових говора прочита гђа Морсије писмо председнице француске гђе Карнота, која се извињује, што није могла учествовати на конгресу, па затим продужи гђа Крухон-Шарбонел читање извештаја о женским радњама и жен. индустуији у Француској, гђа Лаура-Ензор говораше о важности женског заступства (синдикат), гђица Емилија Кинерд донела је извештај за корист хришћанских девојака, гђа Сињобос, како да се матере брину за одојчад, гђица Берта Форметехер о сиротишту Ротшилдовом Лади Сандхурт и гђица Сара Монод о заводима за неговање сиротиње, друге три госпође заузимаху се за уочиште слушкиња, гђа Пиот о протестанским добротворним заводима, гђа Хајнрих Малет о заводима за сужне и гђица Попер о аустријским женским задругама.

Овај је дан окончат са сјајним концертном, који је приређен у почасти конгреса од гђе Марије Лауранте и одбора за сирочад вештака. Гђа Лаурант приложила је на покриће трошкова за конгрес 1000 франака

У С П О М Е Н А.

(НА ТРИ СРПКИЊЕ.)

Одушевљење, искро божанска.
Св. Чех.

Модина 1887. и 1888. остаће ми у памети, док сам жив. Свагда ћу се радо сећати тих година, јер су те године часи живота мога, у којима овлада мном — одушевљење за бољим, и узвишенијим животом.

Било нас је пет другова, а спојило нас је једно осећање и ми почесмо дисати једним духом. Како смо дорасли, да смо могли слободно и доста сигурно око бацити на посматрање прилика и неприлика, које су владале нашим маленим народом, чији смо и ми синови: како се у нама необични утисци рађаху, кад погледасмо на стање народа — то се у нама пробуди највиша воља, а то је одушевљење: да му будемо достојни синови.

Увидели смо, да је наш народ остављен, да се сам бори за опстанак, против страног света и туђинштине, да га треба вечито бодрити и дух му дизати; а да данас не иде оружјем, прахом, ни оловом, већ једино и само може да се бори у духу времена: *знањем и радом* — то се решисмо, да поред школских знања, која су само за изоштравање и спремање разума за даљи рад, сами себи прибављамо знања, којим ћемо моћи војевати у народу и за народ, *а што све пушем непрестаног чишања, посматрања и прашиње јавног рада.*

Како смо се и ми одали на школе т. ј. да се спремамо за људе, који ће на умном пољу, да раде и бране свој народ, то нам је била девиза речи францускога педагога *Ларгадера: Чишање (лектира) што је први и најбољи пуш, којим се човек изражава.*

Нас пет другова се сложисмо, да читамо и да сами себе изражавамо. Покупујемо најбоља дела на српском, немачком, руском и чешком језику — сваки је од нас знао понеки од тих језика —, па смо отпочели рад. У највишој вољи, у одушевљењу шта не може човек урадити! Као жедан путник кад се наклопи на воду, тако смо ми прихватили књигу и чи-

тање. Кад смо међу собом разговарали о оном, што смо прочитали, имали смо често за рецензента (особито у почетку) покојног неумрлог књижевника *Лазу Нанчића*, који се у то доба много бавио и јавним радом за народ.

Прве године (1887) нашег рада приреди „Срп. читаоничко певачко друштво“ „мајалес“ у футошкој шуми. И ми одемо, да видимо и да сами будемо учесници на тој забави, на којој се Срби и Српкиње песмом тешише и одушевљаваше.

Диван утисак беше! Све сами Срби и Српкиње певају песме, које се разлегаху по зеленој шуми. Као да и саме тике умукосе да чују, кад је запевало друштво: „Песмом срду“, која много каже, чија је мелодија тако јака, да би се ваљда и онај Србин пробудио, који је давно већ у леденом загрљају свеопште мајке наше црне земље.

Ту се упознасмо са гђицама: *Вукосавом Б., Милом Б. и Јеленом Ч.* Из подужег разговора дођемо на тему: *о поезији подмлашка.* Ретке су женске, које би се данас озбиљно поразговарале, а нарочито још на забави!! Кад смо видели, да су најљубопитљивије слушале, што год смо им говорили, онда им и о споменутој теми почнемо најодушевљеније говорити:

„Подмладак треба, да се изражава, и уједно да прати рад својих старијих, да знаде, где су старији стали, па да може наставити рад, за који смо се сви родили“.

— Да-л' се у том подмлатку подразумевају и женске? питале су.

„Дакако! та женске су још у првом реду позване на то, јер од њих зависи сва будућност не само једног народа, него човечанства, света. Сви и све су позване да раде, али како је данас доба врло јадно, то *неће* и *несме* бити зазор, ако се од свију неки приме и усавршавају у општој задаћи: да се спремају за браниоце вере, језика и лепе нам народности“ . . .

— Па шта би ми радили? питале би љубоштитљиво.

„Да се поред кућевног рада, кога не треба напуштати, бавите у одморним часовима још и читањем“.

— Па ми читамо! упале би у реч.

„Читате, али као и многе друге Српкиње, тек стране романе, који кваре срце и трују душу. . . Читајте прво српске и поучне књиге, одакле ћете свој језик научити; читајте срп. нар. песме, из којих ћете научити историју српску, која треба да је узор сваком Србину и Српкињи; јер је у њој прави карактер народа српског, који љуби име своје, веру и језик иад свим, што постоји на свету. Видећете, како је стајао народ српски, док је таки био, а још ћете боље видети и појмити данашње стање народа кад сазнате прави узрок. . . Најпосле читајте и стране књиге, али оне, које вам препоруче искусни људи, искрени родољуби и образовани мужевии“.

— Оћемо! прихватише све три. Али пас морате ви потпомоћи и у раду упућивати.

— Оћемо! — повикасмо, — колико год можемо и знамо.

Не може се описати оно одушевљење, које је завладало у том часу нама и овим Српкињама.

Да не би било зазорно свету, то извести-
Нови Сад.

мо њихове родитеље о нашој невиној намери. Одмах уредимо распоред, по ком смо и састанак имали и у којима смо провађали, претресајући оно, што смо ми и што су оне прочитале.

Боже мој, шта неће одушевљење учипити! Те Српкиње прихватише и учеше свој језик, читале су пре свега своје књиге, па онда туђе; биле су прве чланице певачке друштине; присталице за оснивање дилет. позор. друштва; радо су сироте потпомагале; могао си с њима разговарати о многим озбиљним и важним предметима; биле су прве претплатнице на срп. књигу; увек су српски говориле, српске песме певале; док са матерама раде, раде вољно, а кад сврше кућевни рад, а оне одмах читају. Вукосава је окушала своју снагу и на књижевном пољу и то са успехом. Њени су неки радови преведени и на француском језику, а превео их је *Нејчов*, књижевник и новинар бугарски.

Ето, шта може да учини добра воља, шта одушевљење!

Радо се сећам прошлости, а ту успомену износим на јавност, да се на њу и остале Српкиње угледају. Две су од ових девојака већ госпође и ја им кличем: Показасте, какве треба да су девојке, сад покажите свету, какове треба да су српске жене и матере!

Одушевљење је искра божанска!

Јован Кнежевић.

СЛИКЕ О ВАСПИТАЊУ.

НАПИСАО ДР. Е. ХАУФЕ, ПРЕВЕО Ј. КНЕЖЕВИЋ.

II.

Небо је плаво, али је земљиште изображавања и породичног живота пусто и тужно. Тако се може рећи о Италији, земљи, где цветају лимунови, али где има много пропахлих људских пупољака.

Па зар не утичу несравњена вештина, чисто плаветнило небеско и цветне пољане на душу млађег и старијег? питаш читаоче. Да, ти мораш тако мислити, кад погледаш љупкост и благод, невиност и верност у дечијем свету, што се све може считати са црних очију детињих. . .

Овде ћемо да говоримо о „изображеној“ Италији, а никако о „Лазаронима“, који немају никаквог изображења, нити о „осталим ниским душама“!

„Баш није могуће издржати у којој талијанској породици!“ тужила се једна гувернанта у Венецији. „Нисам свој господар, већ сам потчињена под власт госпође и њеног детета!“

„Могу да мислим,“ приметим јој, „али ако оћете да осигурате свој опстанак, ја вам саветујем да будете трпељиви!“

„Шта велите?“ повиче васпитачица, па ми окрене леђа као да је хтела рећи: пре

би волела умрети у нужди, него да се покорим страном начину васпитања!

Талијанац тражи за своје дете само једно: да га одржи ван сваке бриге и физичне и душевне непријатности. Тешко сваком оном детету, тешко васпитању, па и сваком, који би и најмањи бол задали детету. Зар се тим може пружити млађем нараштају сретније доба? Зар млађи нараштај не мора знати, шта је то трпељивост и *пашња*?

Онстанак талијанске породице је врло жалостан. Господин саветник, професор, доктор, сви ти добијају јадну годишњу плату, па од тог мора да набави својој жени златом украшени дурбин и скупоцене хаљине. О, како је Талијанац благ, љубазан и допадљив човек — али је слаб! Он је, нехотице, стваралац народног зла: *far figura*.

„Не знам, шта да радим“, уздишући вели, „мораш да си пред светом виши, по што јеси!“

Да л' да га сажалимо?!

За љубав „показивања“ пред светом све ти жртвује, па и част и срећу породице. Држава и народ су сиромашни јадни и бедни, а земљиште је плодносно и богато! Па шта недостаје? *Талијанцима оскудева изобразење*. Па да ли је садашњи нараштај за ово одговоран? Не, основ свему је историја Италије.

После пропасти римске државе дођоше руље Гота и Лонгобарда, који све разорише и опустошише. Затим дође Карло Велики и други римски цареви немачке народности, који су ишли за тим, да се рашири немштина на талијанском земљишту. Доцније опет наступи борба између царева и пале, Штауфићи заузеше Сицилију; затим републицизам оте маха по целој северној Италији и све се свршавало у корист „моћнијих“, Хабсбурговци освојише Ломбардију, заузеше Тоскану; Напољ и Парма су били својина Француске. Год. 18 9—60. поче се Италија спољашне уједињавати, али је унутри владао папа, па још и новчане неприлике — све то није дало ни помишљати на опште образовање народно.

Па ипак све може да буде боље, јер би Италија могла да буде средиште земљорадње, али је земља неправедно поде-

љена, тамо су само две класе: *богашани и пролетари*. Те би класе требало изједначити и помирити.

Уплив породичког васпитања је врло слаб, а том је узрок материјална оскудица и што брак губи своју праву вредност. Брак је средство, којим се богати, којим се долази до части и звања.

Италијанац, као отац, више је ван куће, а жена за тим баш и не хаје, јер у посетама обилује; а после, ту јој је дете, на ком плива своју највећу њежност!

Рђав утисак породичног живота врло је многобројан, а најжалосније је, да деца ништа не раде и не прибављају себи животне снаге; јер док отац врши свој званичан позив, или док пробави по по дапа у гостионици, а мати се забавља са *dolce far niente*.

Чистоћа и ред, што су реткостии. Споља је стан углађен, као што је углађена и спољашност тела, али је унутри неред и нечистоћа.

На југу је пак већ друкчије. Тамо влада принцип слободног развитка, права природа; но ипак јаван живот доста рђаво утиче на подмладак. Учитељски свет не само да оскудева у знању, но и у питомости срца и духа, а то смета развитку воље, и мисли племенитих осећаја.

Италија би се с' правом могла назвати земљом суште противности. С' једне стране је природа и њена величанственост, а с' друге вештина — а то је узрок прекомерног и *dolce far nulla*, па се врло често заборавља и на хлеб пасушни. У кући јадне хаљине, сами дроњци, а на улици ћеш видети свилу и сјај, баш као на забавама и позориштима. Мати пружа свом детету све, што му шкоди. Ако је мати какова одлична *Signora*, то она своје *bambino* шаље на једну и више година на васпитање каквој васпитању у брда, па се деси да га за то време и не види; а дешава се и то, да мати после свршеног васпитавања добије дете, али не своје, већ туђе.

Изобразење жењскиња је врло ретко по папзионатима, већ оне саме себе изрававају читањем, а у помоћи им је какав приватан учитељ.

По духу су талијанске девојке пре-

текле и саме Грације, којима су сличне Шнањолкиње; њихов украс су љубазност, благост и доброћудност. Истина, да оскудевају у ваљаном кућарству, неговању деце, стрпљењу и раду; али нас још и то теши, што женски свет од срца сваком бедном и невољном помаже, да је ретка народност, која је тако благог срца према беднима.

Партизанство и интриге свештенства све спрече и угуше, што год се уради и смреми за настављане и изображавање народно. Виртенберг, Баварска, Пруска, Швајцарска владају са 0,03⁰/₀, 0,47⁰/₀, 2,27⁰/₀, 2,8⁰/₀. — А Италија са 48,88⁰/₀, скоро 50⁰/₀! Од 100 људи 50. нит знају читати, ни писати. Ма да имају своје редовне и обвезне народне школе, ипак се опажа сваким даном назадак.

Сва кривица лежи у непотпуним уређенима, и кривим појмовима, по којима је учитељ крадљивац времена, а школа луксуз; а отуда је и кривица у самом учитељ-

ству, што нема довољно спреме и предизображења; а свему је криво свештенство, које је још у јакој снази. Талијанска црква непрестано утиче на осећај и разум, али на вољу не, а то је узрок: да ће култус иструнути, а морал ће се устојати.

Цела маса народа је потчињена, затупљена и залуђена; она има пожртвовања, и доброћудна је, но ипак влада у ње егојизам, но који не спречава, да они своју децу уче, да буду сваком пријатељи.

Трговачки и занатлијски свет је пун врлина, кад се с којим поразговараш о земљи и срећи државе, пун је радости и допадљивости.

Кад би изображење стајало у једнаком одношају према природи и вештини, то би Италија била прва земља. Али је Италија према приликама још младо и неискусно дете, слабог вида и слабих жеља.

Изражење нужно, да Италија буде сретна т. ј. изображење и срећа треба да су скопчане, као душа и тело.

ПОЈЕЗИЈА У ПРОЗИ.*)

ОД ТУРГЕЊЕВА, ПРЕВОДИ Ј. М.

а) „Обесите га!“

Мо је било 1803. године, — поче мој стари познаник, — мало раније од Аустерлица. Пук, у коме сам ја служио као официр, размештен је био по становима у Моравској.

Било нам је строго запређено не узнемиривати грађане и не бити им на досади; и тако су нас гледали попречно, и ако смо им се рачунали за савезнике.

Ја сам имао једног момка за послугу; пре тога је био поданик моје матере, име му је било Јегор. Човек је био честит и миран; ја сам га знао од детињства, и сматрао сам га као друга.

Кад, једнога дана, у кући где сам ја живео, нададоше у вику и у псовку: украли газдарици две кокошке, па вели, да је мој момак то урадио. Он се правдаше и позиваше мене за сведока. . . . — „Зар он да краде, он, Јегор Артамонов!“ Ја

уверавах домаћицу о поштењу тога Јегора, но она ме ни слушати не хтеде.

Наједаред се дуж улице разлегну коњски топот: Сам главнокомандујући пролажаше са својим штабом. Јахао је кораком, дебео, грохнуо, погнуте главе и палих на груди нарамница (еполета).

Газдарица га угледа — и, јурнувши на пресек његовом коњу — и сва издерана, гологлава, поче с виком да се тужи на мога слугу, показивајући руком према њему.

— „Господине ђенералу!“ викаше она: „ваша светлост! помислите! помозите! спасите! онај ме војник похара!“

Јегор стојаше на прагу авлинском, укрутио се као проштац, капа му у руци, па чак и груди истурио и колена угнуо, као да је на стражи, — а ни речи да је рекао. Да ли га је смео сав тај генералитет, што се зауставио на сред улице, или се окаменио пред несрећом, која се већ устремила на њ — тек стоји

* Ово је изишло 1883. у српском преводу од Милана Данина; али ми пуштамо да се види и други превод.

вам Јегор мој, и не трепће, а сав је у- бледео као рубина.

Главномандујући баца на њ расејан и намргођен поглед, и рукну срдито: — Но? . . . Стоји Јегор, као кип, још и зу- бе исклибио! Да га погледа човек са стра- не: рекао би, смеје се.

Тада прозбори главномандујући ср- дито: — Обесите га! — боцну коња ис- под бокова па се крете даље — с почетка опет онако кораком — а после оштрим касом. Сав се штаб крену за њим; само што се један ађутант окрете на седлу и погледа малко на Јегора.

Не послушати заповести никако се није могло. . . Јегора одмах пограбише и по- ведоше на стратиште.

Ту се он сасвим охлади — и само што једно дваред с напором повика: „еј, Боже! еј, Боже! — а за тим полугласно: „види Бог — нисам ја“.

Горко, горко се заплака, праштајући се са мном. Ја бијах у очајању. — „Јегоре! Јегоре! — виках ја — па како да бар штогод не рече генералу?“

— Види Бог, да ја нисам, — говора- ше опет јадник, јецајући. — И сама се домаћица препаде. Она се никако није надала, да ће се то тако свршити, па на- даде сама заневати! Поче све и свакога молити за милост, увераваше нас, да су јој се нашле кокошке, и да ће она све казати. . .

Наравно, све то ништа не поможе. Војени ред, господине! — Дисциплина! — Домаћица ридаше све гласније и гла- сније.

Јегор, кога је свештеник већ испове- дио и причестио, окрете се мени:

— Кажите јој, ваше благородије, да се не убија. . . Ја сам јој и тако опростио.

Мој познаник, споменувши те последње речи свога слуге, прошапта: „Јегоружка, голубчик, праведник!“ — и сузе процу- рише низ његове старе образе.

Август, 1879.

J. M.

б) Пир код највишег бића.

Једаред пауми Највише Биће да при- реди велики пир у својим лазурним дво- ранама.

Све је врлине позвало, да му буду гости. Саме врлине . . . мушкарца није звао . . . само даме.

Скупило их се врло много — великих и малих. Мале су врлине биле и пријат- није и љубазније од великих; но све се осећаху задовољнима — и учтиво се раз- говараху једна с другом, као што и ваља блиским рођацима и познаницима.

Но где, највише биће опази две врло лепе госпође, које канда никако не бијаху познате једна другој.

Домаћин узе за руку једну од тих двеју дама и доведе је до друге.

„Добročинство!“ — рече он, представ- љајући прву.

„Благодарност!“ — додаде он указу- јући према другој.

Обе се врлине неисказано зачудише: Од како свет постоји — а постојао је већ одавно — то им беше први пут, што се састадоше.

Декембар, 1878.

J. M.

НАШЕ ДНЕВНЕ ПОГРЕШКЕ ПРОТИВУ ЗДРАВЉА.

Професори ери велике школе у Бео- граду, одпочели су прошле године држати за публику београдску јавна по- пуларна предавања сваки из своје стру- ке. Ова своја предавања почели су та господа професори да издају у засебне књи- жице и 12 таквих књижица чине једно коло. У првом колу ових предавања у IV. свесци изишло је предавање нашег поштованог са- радника г. Др. Милана Јовановића-Батуца под горњим насловом, (држано 27. новембра 1888.

год.) а које са његове поучне стране износимо овде на углед и нашим читаоцима.

„Мало је људи, који умру у природном року и од природне или физиолошке смрти, — т. ј. од старачке изнемоглости. По мишљењу и пре- ма рачуну знаменитих природњака (Aristoteles, Buffon, Flourens и т. д.) требало би управо да сваки човек доживи век од близу стотине го- дина (осем наравно оних, који погину у боју или којим несретним случајем), а овамо и иску- ство и наука показују сасвим друге резултате.

Тако је и пр. статистиком утврђено, да је међу милион људи само њих осморица, који су тако сретни, или -- може бити — несретни, да бораве читаво столеће међу живима. Осем тога доказано је и то, да средњи век људски у најбољим приликама (н. пр. у Енглеској) једва допре до четрдесете године — дакле ни до полоvine природног рока.

Овој појави биће више узрока, али обртали и тумачили их ми како му драго, готово из свију провирује и опет наш грех, наша кривица, већ сам народ вели, да „многи човек није назадан Богом него собом“, а то је така истина, да је управо не би требало ни доказивати. То вреди у свима приликама нашег живота, а особито у оним, које се тичу нашег телесног напретка и здравља. У тим питањима сви ми редом нисмо ништа друго, него или — самоубице, или безазлене жртве туђега незнања и немара; туђе вере и празновере. . . Није да баш сами собом дижемо руку против свог или туђег живота — није, дакле, да се баш оружјем убијамо или да се давимо као што то чине прави погибаоци и обични зликовци — али толико заборављамо, запуштамо, на гдекад и навалице затиремо здравље, да тога ради више болујемо и много раније мремо, него што би нам то било одређено по законима природе и према саставу нашега тела. . . Као оно подмукли домаћи крадљивци поткрадамо сами себе — и то гдекада тако вешто и лукаво, да и не осетимо.

Кад то добро уочимо и зрело проценимо, морамо признати, да смо у некој неприлици, у некој недоумици: — тешко нам је разложно протумачити ту чудну, доиста сасвим неприродну појаву. . . Ако има икојега блага на овоме свету, које човеку ваља штедити и чувати, то је — без сваке сумње, — на првом месту здравље тела и душе. Та оно управо и јесте једина позитивна вредност међу толиким таптим уценама око нас. . . а шта је још много замашније: оно је позитивна вредност за свакога без разлике. Без њега се сиромашак и оскудни не може хранити и одазла бранити; без њега богаташу не вреде сва његова блага (јер их не може уживати); без њега нема снаге, лепоте, задовољства, радости и среће; без њега нема напретка и живота. . . То признајемо сви редом, па се ипак зато толико пута заборавимо. Највећа вредност, па оде гдекад у бесцење. . . и оно, што се у нашем животу ни чим не да ни заменити, ни надокнадити, жртвује се врло

често за најситнији интерес, за најмању беспослицу. Обичај и навика; слабост и страст; незнање и нехат; вера и празновера заводе нас свакојаким стрампутицама; подилазе нам здрављу са свију страна, и крће га на сваку руку. Ми — тако рећи — сваки дан и готово сваким кораком раскопно захватамо у ту богату ризницу наше снаге и среће, па се онда још чудимо и тужимо, кад је најпосле до дна испразнимо. Не разбирамо за праве узроке; не видимо своје погрешке: не осуђујемо сами себе као кривце, него погледамо у далеке даљине, не би ли смо тамо назрели како чудо, да њиме протумачимо оно, што је тако просто, и што се даје најлакше схватити.

Па где је та наша кривица? Које су то свакидашње наше погрешке, што их чинимо против здравља? Ко је од нас баш тако неук, несмотрен, неразложен или лакомислен — осем деце и недотупавних — да незнањем, нехатом или силом расипа своје највеће благо? Зар може човек сачувати и оно, што није у његовој руци? Како да се одбрани од онога, што је јаче од њега?

На ова питања могло би се дуго и опширно теоретисати. Ја то не ћу чинити — већ с тога, што оваке прилике нису за теориска разматрања, него вас веома лепо молим, да за часак пођете за мном, па ћемо сва та питања путем сусретати, те практично проучити на живим примерима: — на најобичнијим и најпознатијим приликама нашег свакидашњег, варошког живота. Као што ћете видети, он је њима тако обилан и разноврстан, да ћемо најпосле доћи у неприлику, на коју страну да се пре осврнемо. С тога ћемо из тог читавог низа одабрати само неколико најпознатијих, па ће нам и то бити доста. Кад на њих скренемо озбиљну пажњу, научићемо, да и најмања ситница може да буде одсудна — баш и у приликама, где се решавају замашна питања.

Заиста, чисто је смешно рећи и зазорно признати — а цела је истина — да баш образован човек много грешти против свога здравља. Култура — истина — брани од заблуда и празноверице; културан живот не да маха суровим навалама необуздане, слободне природе, него води човека у мирна склоништа уређених људских заједница: али га у исти мах заводи — или боље: заплеће — и у такве прилике, које собом доносе стотине других опасности по снагу, живот и здравље. О њих се онда спотиче

сва наука и све образовање; и то су они хромии, класти и наказни пратиоци великог и узвишеног победиоца у свету — културе. . . Да видимо је ли тако?

Не треба дуго да се осврћемо, па ево одмах лена примера. Ми грешимо против свог здравља чим у јутру очи отворимо. „Ко таки не устане како се пробуди, тај није разумео миг природни“ (Hirrel) огрешио се о своје здравље. . . Кад се човек већ одмори, испава и пробуди, онда му постеља није више нужна, па треба да је остави. У мекости и топлоти постељских хаљина су за тело сасвим друге прилике, него у оделу, па ако их не изменемо: или ће нас — без нужде и против наше воље — и опет изнова умирити и усавати, или ће нас будне тако распарити и разнежити, да после и не осетимо природно дејство одмора и сна. Ако наново заспимо, тај други сан није дубок и миран као природан, него испрекидан, бунован и пун свакојаких снова; а ако се опет будни излежавамо, навали на нас нека лењост и неодлучност; нека тромост и слабост. Кад најпосле једва-једвице себе свладамо; или кад нас ко силом из ложе изгони да се не улежимо: чини нам се, као да се нисмо ни одморили ни испавали, — управо; као да нисмо никако ни легали. Место бистрине и једрине у глави, терет и бунило; место бадрине, тупост или раздраженост; место једрине и свеже боје, бледило у подбухлост; место снаге и окретности, тромост и слабост; место глади и прохтјева за јело, блутава уста и ситост. . . Бадава се умивамо и пљускамо; никако да освежимо сановне веће; никако да сперемо са себе умор и нерасположење. То нас прати свугде; то нам смета при послу; то нам квари весеље и уживање; то нас мучи на сваком кораку тако, да нам је

доиста цео дан изгубљен. Толико нас то гони ако се само по каткад заборавимо, а ко уведе у обичај, те се сваки дан излежава, томе теку дани споро и несносно. док му се најпосле та погрешка збиљски не освети — било на телесном или на душевном здрављу. И ако не изгледа, преступ је велики, и не може проћи без последица. Да лењивац ништа друго не узме у рачун нека само помисли да се при излежавању купа или управо кисели у зноју и гасовитим изметинама свога тела као у каквој брљи, а да место чиста, свежа и миомирна, јутарња ваздуха лише атмосферу, коју је сву — драгу ноћ кварио. Ако је то морао за време природна одмора и сна, сад бар нема те нужде.

Још је много горе, кад се човек дуго излежава, па уз то још и чита — а то јамачно чини мнозина од мојих поштованих слушалаца. Они јамачно и не опажају, да се таким читањем слабо душевно помажу — особито ако је лектира тежа — а да, на против, своје телу праве свакојаке неприлике. Кад човек лежи опток крви му је измењен, — особито у горњим деловима тела, дакле онајвећма у глави. С те промене ни мозак ни очи нису суремљени за теже послове (као што је н. пр. читање и студирање, па за то се и мозак јаче напреже и очи више кваре, кад се у постељи чита и душевно ради. Исто то вреди и за прилике, кад се у опште лежећи чита, ма то било и изван постеље (н. пр. на миндерлуку), и сви — а особито млади, једри и пунокрвни људи — јако греше, ако се на то навикну. Немачки песник (Freiligrath) знао је, дакле, врло добро и физиологију и психологију, кад је написао ове стихове:

„Нема храбре и чиле дѹше, да изврши одважно и храбро дело. . . јер је много у постељи лежао и читао.“
(Наставиће се.)

ИЗ РУСКИХ ПЕСНИКА.

Не срећа, него достојанство човечанско — главна је целъ у животу. *Тургенев.*

Срећа не зна за сутра; она не познаје ни јучерашњег дана; она се не сећа прошлости, нити мисли о будућности; она има само садашњост, и то не дан — него тренутак. *Тургенев.*

Младост једе позлаћене колаче, па мисли, да баш то и јесте хлеб пасушни; а доћи ће време — па ће запросити и црнога хленца. *Тургенев.*

Свако је дело само онда свето, кад уђе у њега душа човечија.

Јаков Полонски.

Где нема љубави, онде није ни весеља.

Пушкин.

Блажен ко верује, топло му је на свету.

Драматичар Грибоједов.

Без горкога, непрестаног труда нема вештака.

Тургенев.

Речена је реч сребрна, а неречена злато.
Руска нар. пословица.

ЋЕДЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Сомборски приправнички завод довршио је минулу школ. 1888-9. год. испитом, на коме је председавао као изасланик Н. Ц. Школског Савета г. Јован Борота прота ст.-бечејски. Испиту се подвргло у сва три разреда 72 мушка и 64 женске ученице. У најстаријем разреду било је 19 мушких и 19 жевских кандидата, од којих су 4 женске оспособљене са одличним успехом и то: Катарина Трифуновића из Руме, Марија Миловановића из Нов. Сада и Даница и Зорица Илићева из Осека; са врло добрим успехом њих 8 и то: Смиљка Стојковићева, Катарина Михајловићева, Вида Летићева, Јелена Ђорђевићева (Нови Сад), Лепосава Вуканова (Нови Сад), Љубица Нешићева (Петроварадин), Марија Димитријевићева и Марија Подгорска; са добрим успехом свршило је њих 4, а с довољним 3. — Од мушких није ни један добио одличан успех; са врло добрим успехом оцењено је 5 и то: Димитрије Грујић и Милан Грујић, Стева Љубојевић, Лазар Љубојевић и Лазар Плавшић, са добрим успехом оспособљено је 11, а с довољним 3.

Сомборска виша девојачка школа имала је прошле школ. 1888-9. г. уписаних 88 ученица (3 ученице више него лане), и од ових је 1 приватна, а остале су редовне. У течају године иступило је 5 ученица, а остало до краја године 83. Од тих је свршило годину с отличком: 15, с врло добрим успехом: 16, а остали су довршили с добрим и довољним, само 2 има да понове испит из појединог предмета. Школска година довршена је са благодаренијем и школском свечаношћу, која је као и испити задовољила родитеље и публику. По овом лепом успеху може се судити, да и овај наш завод лепо напредује и да заслужије свако поверење родитеља наших.

Просветна задруга Српкиња у Ст. Бечеју тражи на годину дана једну *забавиљу* за своје забавиште и даје 300 фор. плате годишње, слободан стан или за то накнаде 60 ф.

Г. Мита Петровић професор сомборске учитељске школе изаслат је на предлог школског савета о народном трошку на *свешку изложбу у Париз*, да проучи тамо просветне заводе и да о том свој извештај напише. Овоме се ра-

дујемо, јер ће г. Мита Петровић зацело умети изнаћи, што је за нас и наше прилике корисно и пробитачно.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Корист од собне муве. Мувe живе само где су прљава места и где има пуно ситне животињице, вашица микроскопских, јер се муве њима хране. Где год шта труне, онде се одмах милијуни ових микроскопских животињица за-коти; ал одмах су ту и муве да их требе. Кад оно мува чисти крила, онда их са себе скида и једе; те се може опазити под микроскопом. Дакле није тровање мува пробитачно, него ваља држати чисто ствари и места, где се муве баве. Где за муву нема хране, тамо се она и не бави.

Мувe и обадове да одбијеш од стоке: (коња, вола и т. д.) Успи мало на крпу уља од фење ил рибње масти, па њом натри она места где мува и обади досађују. Енглези скувају орахов лист, па том водом намажу места, где се купе обади и муве. Неки хвале да је добро и кад се раствореном у води стипсом (1 чаша воде и 1 лот стипсе) попреска коњ или друго марвинче.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Зобна вода као лек. Многи лекари препоручују зобну воду за лек за грудобољне, шкрофулаве, нервозне, за све слабе и бледе и за оне, који се предиду после болести, као и за оне, који морају много да говоре. Препоручују ову воду и за оне, који пате од мигрене (главобоље) и који болују од грчева у утроби. За оне, који лети раде у пољу, говоре да нема бољег пића од ове воде зобне, која се овако прави: Узме се $\frac{1}{4}$ клгр. брашна од зоби (овса) и размути се у мало хладне воде, па се онда на ово успе 14 литри вреле воде и дода се томе мало обична бела шећера, па се онда измућка и остави да се охлади. — Ко се те воде напије, тај ће дуже издржати жеђ него од обичне, а неће се ни знојити, као од обичне воде, што је главна за раденика човека, јер зној слаби и одузима снагу раднику. И киселица од трица је добро пиће, јер се и од ње не жедни много; тако је исто добар и зелен краставац па и лубеница и диња.

Кисело млеко је у летње доба једно од најбољих и најздравијих напитака како за здраве тако и за болеснике; оно не само да гаси жеђ, него је и добра храна. У случају затвора узимају га с успехом. Тако исто хвале га за добро опорављајуће средство после колерине, пролива и других болести што повлаче наглу слабост. Лекари га дају и деци као опорављајуће средство.

Вариво као храна. Варива су снажнија храна и од меса, па и од варена жита; а од свију варива највише је снаге у сочиву и за тим одмах у пасуљу и тек на трећем месту долази грашак. Ал варива су тек онда добра и кусна кад се зготове како ваља. Варива ваља натоштити у чистој води и оставити толико, да набујају, да скоро проклијају, па тек онда га кувати без икојих додатака и зачина.

Многи радо једу вариво у зелен, у махунама. То је добра ал много слабија храна од зрелог варива. Грашак шећерац је најслађи у зелен, он се једе и у махунама и окруњена чиста зрна.

Зелени пасуљ у махунама не може се тако похвалити. Има лекара, који га и забрањују, јер има случајева, да се од њега поболели људи и да су лекари имали посла, док су људе избавили од зла. Веле, да у махунама од пасуља има нека отрова, који може човеку велика зла нанети, па га с тога многи забрањују јести. Међу тим многи га радо једу и непримећују никаквих рђавих последица, те за то, коме уди, нека га остави.

Неки препоручују, да се зрело и кувано вариво пре јела цеди кроз сито, да се тако одључе љуске с њега, јер се многи боје, да је љуска тешка за желудац; ал то не стоји. Истина желудац не може да свари љуску, ал и не треба; љуска та има други позив; она као и она љуска од воћа остане несварена и чисти прева; а каша без љуске заштива и не чисти.

Ко радо једе вариво, ваља да га добро ижваћа, да не пропусти ни једно зрно да оде не сажваћено и не раздробљено, јер у желудцу и у цреви нема више ко да их размрви и самеле, и онда, ако још пре кувања није наквашено, и ако није добро и мекаво скувано тако, да се у желудцу само раздоби, прође живо кроз човека и не само, да му не буде храна, него још терет, који га измучи и ослаби.

Боре старачке да се изгубе с лица и руку:

Опери лице и руке свака два сата хладном водом, ал не утари, него остави да се вода сама осуши. Тим се поправи и очни вид, а ако се испира и нос и грло оснажиће и та оруђа.

РАЗНО.

Књижница Др. Ђорђа Натошевића Познато је нашим читаоцима, да је *Гђа Нана Натошевићка* супруга покојног Др. Ђ. Натошевића поклонила сву књижницу покојног свог заслужног супруга новосадекој српској вишој девојачкој школи, као што је у последњем броју овога листа јављено. На томе дару захвалио се и патронат ове школе корпоративно и уз усмену пропратницу председника патронатског г. Васе Пушибрка предао је патронат и писмену захвалу, коју је приложио у дивот корице од загаситог првеног сомота са позлаћеним корицама и сходним насловним речима.

Том приликом се корпоративно захвалило и учитељство ове срп. више девојачке школе дароватељци овој и предало јој и своју писмену захвалу. Живела!

Гђа Христина удова Конгића обдарила је срп. православну цркву у Инђији (Срем) плитаницом и позлаћеним рипидама.

„Д. Б. Источник“ јавља, да је у Мостару преминуо на мали Васкрес о. г. у тамошњој градској болници *Мишар Мравић*, који је оставио српској школи које у готовини које у земљи до 3500 фор. Слава му! — Даље јавља, да је *Тодор Малешевић* трговац из Гламоча, из хришћанске побуде и побожности приложио православној цркви у Гламочи 4 сребрна кандила.

Живан Станчевић земљеделац из Бановог Поља приложио је цркви глоговачкој (у Србији) један полијелеј од 15 свећа у вредности од 12 ц. дукати.

Дар цетињској болници. Њено царско величанство руска вел. Књегиња Јелисавета Феодоровна са госпођама првог друштва црвеног крета у Петрограду скупила је прилоге и набавила за цетињску болницу све ствари за 20 болесничких постеља.

Учитељи српски из митрополије карловачке имали су 24. јула о. г. своју *скупштинку* у Новоме Саду, где су утврдили правила за *остваривање* и *издржавања конвикшта* (благодјејанија) за своју мушку и женску децу, која се буду учила у новосадеким школама. Они оснивају

фонд, из кога ће имати нека деца сасвим слободну храну, стан, огрев, осветљење, и у случају болести и лекара и лекове, а неки ће имати то уз малу наплату месечну од 6 ф. и 10 ф. У случају да се не буде пријавило за то довољан број учитељске деце, или буде прирашћивао фонд јаче, узмеће се ту и друга српска дечица из ове митрополије, и стајаће под управом једног одбора и надзором једног учитеља из Н. Сада. Ово је тако племенито и човечно дело, да би ваљало да га подупре сав народ, јер и учитељство служи и ради свом народу, на би ваљало да се и народ покаже учитељству својом признателан добровољним прилозима на ову хуману цел, чему се и надамо.

Хрватски учитељски дом. Хрватско учитељство удружило се 1871. год. и као такво имало је у Загребу 1872. г. своју прву општу учитељску скупштину. Од то доба ради овај сталез удружен на својем моралном и материјалном унапређењу и показао је знатног успеха на педагошком општем и књижевном пољу те му се мора признати, да је у сразмерно кратком времену многи истакнути задатак сјајно решио. У новије доба подигло је ово учитељство у Загребу себи прекрасну палату, која ће се 4 септембра о. г. свечано отворити, а 5. и 6. септембра за тим држаће се тамо општа скупштина „савеза хрватског учитељског друштва.“ У свези са тим држаће се банкет (заједнички ручак), биће предавања, излет у „Шестине“ и у вече представа у народном каза-

лишту (ако буде могуће.) У главном прочељу овог учитељског дома стајаће кипови Амоса Коменског и Доситија Обрадовића. Здање ће коштати око 95 000 фор. а. вр.

Ето, шта може да уради сложан и удружен рад! Ми честитамо браћи хрватским учитељима на тако лепом успеху, а народ који има тако одушевљено и красно учитељство, може се поносити, јер у томе му је најјача гаранција, да ће процветати и осигурати своју будућност, а тому и желимо.

Кнегиња Милица венчала се у среду 26. јула о. г. с великим кнезом руским *Петром Николајевићем* у Петрограду у присуству цара и царице руске, престолонаследника, црногорског кнеза Николе, престолонаследника Данила, свију присутних чланова царске руске куће, руских великодостојника и заступника страних сила и постала је тако чланица царске руске куће и крвно спојила две славне славенске лозе. Младенци ће провести прво доба свог брачног живота у једном летњиковцу.

Кнегиња Стана. Као што вести из Петрограда казују верила се истог дана, кад се кнегиња Милица венчала, дакле 26. јула о. г. и трећа ћерка кнеза црногорског кнегињица Стана са *принцом Ђорђем Лајхтенбершким* братом од тетке садањег руског цара, дакле опет члана царске руске породице. Кнегињица Стана родила се 1868. г. а њен заручник 1852. Заручник је удовац а имао је први пут за жену олденбуршку принцезу. Сретно им било!

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

Сарајевкиња.

З а п и с н и к

I. редовне одборске седнице, крајцарског штедног друштва православних Српкиња у Сарајеву. Обдржаване дне 20. Јуна 1889 год.

Предеједава: Јованка Ј. Бесаровића

Бележи: Евица Сарајевчиња учитељица.

• Присутне су: Гђе: Савка Станишина благајкиња; Јованка Шарац, Савка Ђ. Петровића, Мара М. Авдаловића прегледарке рачуна; Јефа Н. Краљевића, Х. Милка Х. Трифковића, Мара Ђ. Илића, Мара Х. Авакумовића одборске савјетујуће чланице и госп. Нехански градски библиотекар, и изасланик владиног повјереника.

1. Чита се записник прошле ванредне од-

борске сједнице од $\frac{2}{14}$. фебруара 1889. године. Овјеровљује се.

2. Предеједница јавља, да је неумитна смрт уграбила друштвеног перовођу госп. Николу Лалића, (вјечна му успомена) те жели да се ибере нови друштвени перовођа.

Одбор једногласно избере за привремену друштвену пероводкињу, Евицу Сарајевчиња учитељицу, која се овог звања драговољно прими.

3. Предеједница извјешћује, да је одмах по главној скупштини дала, код штампарије босанске поште, печатати 1000 комада друштвених правила и 1000 комада намира. Даље је дала у истој штампарији штампати 2000 комада циркулара, у којима је јавила босанско херцеговачким Српкињама, да је друштво одпочело, у име бо-

жије, свој рад; и позива сваку Српкињу право славне вјероисповеди, да изволи као чланица у друштво ступити. — Даље извјешћује председница одбор, да је 300 ком. друштвених правила, као и све циркуларе разаслала по цијелој Босни и Херцеговини, преко високопреосвећеног Митрополита госп. Ђорђа Николајевића друштвеног мецената.

Друштвени одбор узима извјештај председнице на повољно знање, и благодари јој на њеном труду и заузимању.

4. Председница извјешћује друштвени одбор, да је погодила друшт. послужитеља Косту Драгића по 3 ф. мјесечно.

Узима се на знање.

Председница извјешћује, да је дала, код Хаџи Трифковића, начинити друштвену фирму с надписом „Крајдарско штедовно друштво православних Српкиња у Сарајеву.“ и исту на вратима куће друштвене благајнице приковати.

Узима се на повољно знање.

5. Председница још извјешћује друштвени одбор, да је купила доставницу и дневник; да је дала штампати 240 табака за главни именик друштва и да је дала код Леополда Фогла начинити друштвени печат.

Узима се на повољно знање.

6. Благајница извјешћује да је за ово пола године примила од прилога друштвени 209 ф. 60 н.
 „ „ улога „ 272 ф. 86 н.
 има свега прихода — — — — 482 ф. 46 н.

Издала је од тога по налогу председнице: штампарији Босанске поште, за штампање друштвених правила и намира 36 ф. — истој штампарији за штампање друштвених циркулара — — — — 22 ф. 20 истој штампарији за штампање главног именика — — — — 7 ф. 50 Кенигбергеру за 2 ком. протокола — 3 ф. 35 Х. Трифковићу за друштвену фирму 2 ф. 50 Леополду Фоглу за друштвени печат 8 ф. — Пошти — — — — — ф. 4 Кости Драгићу друшт. послужитељу 14 ф. —

Потрошено је свега — 93 ф. 59

Приход од прилога и улога износи 482 ф. 46

Разход износи свега — — — — 93 ф. 59

Чиста остатка има свега — — — — 388 ф. 87

7. Благајница даље извјешћује, да је 388 форината одијела и предала „Босанско-Херцеговачкој народној дионичкој банци у Сарајеву“ под камату.

Узима се на повољно знање.

8. Председница извјешћује да у Сарајеву има свега 87 чланица; Из Босанског Новог 5; Ил Вареша и из Власеница по једну, свега дакле 94 чланице.

Узима се на знање.

9. Пероводкиња Евица Сарајевчића предлаже друштвеном одбору, да се овај записник у ком се налази друшт. рад од пола године, даде кроз јавне листове пропратити, како би свијет видио, да ово друштво постоји, и да лијепо у тишини српске мајке раде за напредак свога рода, да оне нијесу „назови Српкиње“ као што их посестрима „Босанска Вила“ карактерише. Да види српски свијет, да крајдарско штедовно друштво православних Српкиња још постоји, фала Милом Богу, и да није отишло у „бездан пропасти“ као што неко у „Босанској Вили“ тврди.

Предлог пероводкиње прима се с подпуним одобравањем.

Сарајево 20. јуна 1889. год.

Евица Сарајевчића,
 привр. пероводкиња.

Ч И Т У Љ А.

Марија Давидовић рођ Чавић протиница из Бос. Градишта преминула је 17. јуна о. г. у својој 34. години у наручја свога родитеља пароха Чавића у Бугојну, куда је отишла да потражи олакшања својој тешкој и несретној грудној болести. Ова честита мати, верна љуба, добра и ретка Српкиња оставила је за собом неутешна друга и 6-ро нејаке дечице. Вила је ванредно бистра и имала је особито јако памтење; она је знала на памет све оне женске народне песме, што су изишле 1882. г. накладом Браће Јовановића у Панчеву и запамтила је сваку песму и приповетку што сама прочита, или јој други чита и казује. Такој ваљаној и великој души довикнуће свака сестра и сваки брат Србин: вечна ти успомена лака ти црна земља, сестро наша!

Марија удов. Ковачевић преселила се у вечност 4. (16.) јуна о. г. у Шибенику (Далмацији) у 84. години живота свога. Она је била супруга покојног добротвора народног Петра Ковачевића који је 1864. г. основао фонд за женску школу у Шибенику. Покојница је са својим славним и родољубивим супругом живела у најкраснијој слози и љубави, радили су и трудили се неу-

морно и стекли себи и дечици својој лепо имање, од којег су ето, и народној просвети наменули знатан део и стекли себи у оном крају нашега народа вечно признање, а имену своме славе и трајне успомене. Од 5 синова и 2 кћери у животу је још један син и једна кћи, који с народом заједно тугују за овом примерном матером и Српкињом. Мир пецелу њеном и покој племенитој души!

НОВЕ КЊИГЕ.

Летопис „Матице Српске“, уређује А. Хаџић, књига 158. од 1889. године свеска друга. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду 1889. г. Цена је свакој свесци 70 н. а.вр. Садржај: Манастир Лепавина. — Биографија Јована Витковића. Производња ракије у нашем народу — Удовица, приповетка. — Говори у славу и спомен владици Циканору Грујићу. — Средње школе у Србији. — Књижевност. — Читуља (Иван Антуновић). — Изводи из записника књижевног одбора и одељења Матице Српске од год 1888.

Рад и именик „Матице Српске“ год. 1888. (Рад главне скупштине, имена чланова и приложника, почасни чланови, чланови књижевног одељења, повереници и именик „Матице Српске.“ У Новом Саду, српска штампарија др-а Св. Милетића 1889.

Rado Mantegazza Glava. Књижица за младеж, издаје хрватски педагогијско-књижевни збор, књига XV. превео пишчевим допуштењем Петар Куничић. У Загребу, Накладом хрв. педагогијско књижевнога збора 1889. Цена тврдо увезана 1 ф. а. вр.

Изашао је једанајести и дванајести број „**Ђачета**“ са три слике и овом садржином:

Записи од Љ. П. Н. — Цар Душан силни (са сликом). — Близу сам Косова. — Цар Рош нејаки (са сликом). — Цар Лазар. — Смрт Мандушића Вука (народна песма). — Осамдесетогодишња прослава див јунака Стевана Синђелића и његових Ресавца од М. Ст. Ризнића. — Допуните што треба од Љ. Војновића. — Добротвори. — Књижевни огласи. — Решења — и Мојим Читаоцима.

„**Ђаче**“ доноси приче и песме са сликама, а тако и поучне чланке из свију грана наука за децу. Бројеви од почетка могу се још сви добити, и то прва година повезана за 1-20 дин. а ова за 1-60 дин.

Писма, претплату и рукописе треба слати само у плаћеном писму уредништу у Ниш.

САДРЖАЈ: 1. Два ковчега — По Ј. Кернеру. — Од Ив. М. Поповића. — 2. Интернационални женски конгрес у Паризу. — 3. Успомена. (На три Српкиње). Од Јована Кнежевића. — 4. Сlike о васпитању. Написао др. Е. Хауџе, превео Ј. Кнежевић. — 5. Појезија у прози. Од Тургењева. Преводи Ј. М. — 6. Наше дневне погрешке противу здравља. — 7. Из руских песника. 8. Бешекe: а) Из просвете. б) За домаћине. в) Зарад здравља. г) Разно. — 9. Рад добротворних задруга. Сарајевкиња. — 10. Читуља. — 11. Нове књиге. — 12. Књижевни оглас.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосашкиња. — Издаје и уређује: Аркадија Варађанин.

Књижеван оглас.

НОВА КЊИГА

Сад је баш изишла из штампе
МАЛА СПОМЕНИЦА

СА ПЕТСТОГОДИШЊЕ СЛАВЕ ВИДОВДАНСКЕ У КРУШЕВЦУ

и

миропомазања краља Александра у Жичи

(СА ВИШЕ СЛИКА)

написао

А. Пајевић.

Цео чист приход ове књиге намењен је фонду дра Ђорђа Натошевића, за удове и сирочад учитељску.

Књига износи једанаест штампаних табака, мале француске 8-не, а штампана је на лепој, глаткој хартији, према чему јој је одређена врло умерена цена 50 новчића или 1 динар.

Шта има у овој књизи:

I. Садржина: 1. Од Београда до Крушевца. 2. Крушевац уочи Видов-дана 1889. 3. Крушевац на Видов-дан 1889. 4. Крушевац, 16. јуна 1889. 5. Из Крушевца у Краљево. 6. Из Краљева у манастир Студеницу. 7. Миропомазање краља Александра I. у Жичи седмобратној. 8. Манастир Жича у краљевини Србији. 9. Из Краљева у Крагујевац. 10. Неколико часова у Крагујевцу.

II. Сlike: Насловна сlike: Александар I. миропомазани краљ Србије. 1. Кула Тодора од Сталаћа. 2. Црква Лазарица у Крушевцу. 3. Рушевине кнез-Лазарева града у Крушевцу. 4. Варош Крушевац. 5. Манастир Љубостиње. 6. Развалине града Маглича. 7. Манастир Студеница. 8. Манастира Студенице украс на надвратн. север. врата. 9. Манастира Студенице украси стубаца јужних врата. 10. Манастира Студенице скулптуре са источне стране цркве. 11. Жича седмобратна. 12. Нова црква у Крагујевцу. 13. Гимназија у Крагујевцу.

Српским књижевцима и растуричачима књига, дајемо 25% попушта од горње цене и молимо их, да се наручицима својим што скорје нама обраћају.

У Новоме Саду 28. Јула 1889.

Издавалац-штампарија А. Пајевића.

Ради племените цели, на коју иде цео чист приход ове књижице, молимо српско-хрватска уредништва политичних и књижевних листова, да овај оглас прештампати изволе.